

หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
BANGKOK ART AND CULTURE CENTRE

ข่าวหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

นิทรรศการ ฟิล์มกระจก: เรื่องราวเหนือกาลเวลา

ภัณฑารักษ์: ท่านผู้หญิง สิริกิตยา เจนเซน

จัดโดย: สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) และมูลนิธิส่งเสริมการถ่ายภาพ

วันที่จัดแสดง : 10 กรกฎาคม ถึง 20 กันยายน 2563

สถานที่: ณ ห้องนิทรรศการหลัก ชั้น 8 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

เมื่อเดือนกรกฎาคม 2561 สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ ร่วมกับบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) จัดนิทรรศการ “เฉลิมฟิล์มกระจก ฉลองมรดกความทรงจำแห่งโลก” ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร เพื่อเฉลิมฉลองโอกาสที่องค์การยูเนสโกประกาศขึ้นทะเบียนฟิล์มกระจกและต้นฉบับภาพถ่ายชุดหอพระสมุดวชิรญาณเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลก นับแต่นั้น สำนักหอสมุดแห่งชาติจึงได้มีแผนที่จะเปิดคลังภาพถ่ายฟิล์มกระจกเป็นประจำทุกปี ตามลำดับเวลาของภาพ โดยการคัดสรรภาพถ่ายฟิล์มกระจกจำนวน 1,000 ภาพ เพื่อให้ภัณฑารักษ์ จัดเป็นนิทรรศการแสดงแก่สาธารณะต่อไป

สำหรับนิทรรศการในปีนี้ สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) และมูลนิธิส่งเสริมการถ่ายภาพ ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อจัดแสดงภาพถ่ายฟิล์มกระจกที่สวยงามและเต็มไปด้วยเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่าที่สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติได้คัดสรรมาเพื่อนิทรรศการในครั้งนี้

นิทรรศการนี้เน้นให้เห็นความเปลี่ยนแปลง เมื่อสยามค่อยๆ เคลื่อนเข้าสู่ช่วงเวลาแห่งการการประสมประสานทางวัฒนธรรม “ตะวันออกบรรจบตะวันตก” อันเป็นเอกลักษณ์ เพื่อนำผู้คนในปัจจุบันเดินทางย้อนเวลาไปในอดีต เป็นการเดินทางที่นำไปสัมผัสกับเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งวิถีชีวิตของชาวสยามในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 7

ในการชมนิทรรศการครั้งนี้ ผู้ชมจะเสมือนหนึ่งได้ร่วมเดินทางไปใน การเสด็จประพาสหัวเมืองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยเหล่าพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งบรรยากาศเป็นไปอย่างสงบผ่อนคลายและเป็นส่วนพระองค์ แม้ในท้ายที่สุดการเสด็จประพาสต่างๆ จะจบลงด้วยเหตุการณ์ชวนสลด อันเป็นสัญญาณสะท้อนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสยามในเวลานั้น อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันใดหรือว่าคาดไม่ถึง เพราะผู้ชมจะค่อยๆ รับรู้ความเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ที่ฉายอยู่ในภาพถ่ายอย่างช้าๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกสงบเรียบง่ายของชีวิตประจำวัน ความรู้สึกงุนงงสงสัย และความสนุกสนานเมื่อได้เห็นวัฒนธรรมและเรื่องราวจากมุมมองต่างๆ ที่แปลกใหม่ในสถานที่ที่ไม่คาดคิด รวมทั้งความรู้สึกตื่นตันที่มาพร้อมกับการเดินทางและความเปลี่ยนแปลง ในท้ายที่สุด เราจะได้ร่วมเดินทางไปกับบ้านเมืองสยามในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 7 ซึ่งได้เคลื่อนผ่านกาลเวลามาจนถึงปัจจุบัน

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ฝ่ายสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร โทร 02 - 214 6630 - 8 ต่อ 501 - 503
Media and Public Relations Dept. Tel. 02 - 214 6630 - 8 Ext. 501 - 503

939 ถนนพระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
939 Rama I Rd., Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330
Tel. +662 214 6630-8 Fax. +662 214 6639
Website: www.bacc.or.th or Facebook: www.facebook.com/baccpage

ส่วนที่ ๑: ปฐมบรรพ การเสด็จประพาสหัวเมืองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา วิถีชีวิตของชาวสยามเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ไม่เพียงแต่เฉพาะสามัญชน หากรวมถึงพระมหากษัตริย์และบรรดาเจ้านายพระราชวงศ์ด้วย ความสนใจที่มีต่อวัฒนธรรมตะวันตก รวมทั้งการติดต่อสัมพันธ์กับชาวต่างชาติ ทำให้แนวคิดและวิถีแห่งกษัตริย์มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากที่เป็นสมมติเทพอันสูงส่ง พระราชานุกิจต่างๆ เป็นไปตามแบบแผนโบราณราชประเพณีอย่างเคร่งครัด ก็มีความผ่อนคลายลง มีความเป็นมนุษย์มากขึ้น สะท้อนให้เห็นชัดเจนจากพระปรมาภิไธยในรัชกาลที่ 4 ซึ่งแสดงถึงพระคุณสมบัติและบุคลิกภาพเฉพาะพระองค์ ในเวลานั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์เริ่มเสด็จประพาสและแปรพระราชฐานไปตามที่ต่างๆ เพื่อสำราญพระราชอิริยาบถ มีการสร้างพระตำหนักหลายแห่งนอกพระนครเพื่อเป็นที่ประทับ เช่น พระนครคีรี หรือเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ก็ยิ่งเห็นชัดเจนมากขึ้น ด้วยพระองค์ได้เสด็จประพาสหัวเมืองต่างๆ พร้อมเหล่าเจ้านายพระราชวงศ์ บ่อยครั้งเป็นการ “เสด็จประพาสต้น” คือเสด็จพระราชดำเนินส่วนพระองค์โดยมิให้ใครรู้จัก เพื่อจะได้ทรงใกล้ชิดและทราบทุกข์สุขที่แท้จริงของชาวบ้าน เป็นการเสด็จประพาสที่ทรงสนุกสนานสำราญพระราชหฤทัย ราษฎรมีโอกาสได้เข้าเฝ้าฯ เจ้าเหนือหัวที่ตนเคารพเทิดทูนอย่างใกล้ชิดและเป็นกันเองอย่างที่สุด

เรากำลังร่วมเดินทางไปในการเสด็จประพาสในครั้งกระนั้น ไม่ว่าจะเป็นที่เกาะสีชัง ที่สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงและบรรดาเจ้านายผู้โดยเสด็จ ประทับทรงพระเกษมสำราญท่ามกลางแสงแดดและอายทะเล หรือที่เมืองกำแพงเพชร ซึ่งได้เสด็จฯ ทอดพระเนตรแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง รวมทั้งโปรดให้จัดการแสดงละครโดยให้เจ้านายรับบทบาทต่างๆ

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีที่เสด็จประพาสต้นทั้งสองครั้ง (พ.ศ. 2447 และ พ.ศ. 2449) และเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2450) อันเป็นช่วงปลายรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องทรงประสบกับความโทมนัสแสนสาหัส ด้วยทรงสูญเสียพระราชโอรสและพระราชธิดาหลายพระองค์ รวมทั้งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนสุพรรณภาควดี (สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2447) พระราชธิดาพระองค์ใหญ่คู่พระทัย และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรุณพงษ์รัชสมโภช (สิ้นพระชนม์ พ.ศ. 2452) พระราชโอรสผู้ทรงสนิทยุทธศาสตร์และใกล้ชิดประดุจ “ธำมรงค์” ทรงพระวิปโยคอาดูรถึงกับออกพระโอษฐ์ว่า “... จะทนอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่ไหวด้วยรู้สึกไม่สบายมาก จึงจะออกไปอยู่เพชร สบายจึงจะกลับ...” ความพลัดพรากอันไม่อาจหลีกเลี่ยงนี้ราวกับเป็นสัญญาณแห่งความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่กำลังจะมาถึงในไม่ช้า

ส่วนที่ ๒: ทิวบรรพ สยามอันสุขสงบในรอยต่อของกาลเวลา

เราจะรู้สึกถึงบรรยากาศแห่งความสุขสงบเรียบง่ายเมื่อได้เห็นภาพวิถีชีวิตของคนในกรุงเทพฯ ที่ดำเนินไปตามครรลองอย่างเนิบช้า ภาพของเด็กๆ ที่เล่นกันอย่างสนุกสนาน ภาพของพระภิกษุในวัดวาอารามซึ่งสร้างขึ้นในปลายสมัยอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์ รวมทั้งกิจวัตรประจำวันของผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา วิถีชีวิตอันแสนธรรมดาสามัญเหล่านี้เปรียบเสมือนช่วงพักครึ่งเวลาระหว่างการแสดง ช่วงเวลาที่สงบนิ่งตั้งผิวน้ำเรียบยามไร้ลมพัด รอเวลาที่ความเปลี่ยนแปลงในจะเยื้องกรายเข้ามาแสดงบทบาทในสยามประเทศ

ส่วนที่ ๓: ตติยบรรพ ตะวันออกบรรจบตะวันตก

แม้ชาวตะวันตกจะเข้ามาในสยามตั้งแต่ก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ว่าจะป็นมิชชันนารีผู้เผยแผ่ศาสนา หรือครูฝรั่งที่สอนหนังสือแก่เด็ก หากแต่ในรัชสมัยนี้เองที่เห็นได้ชัดเจนว่า

ชาวตะวันตกมีบทบาทต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวสยามมากขึ้น สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวยุโรปที่มีความรู้ความสามารถหลายคน เช่น สถาปนิกและศิลปินชาวอิตาลี ได้ทำงานร่วมกับช่างฝีมือชาวสยาม ลักษณะการแห่ง “ตะวันออกบรรจบตะวันตก” นี้ได้ดำเนินเรื่อยมาและพัฒนาจนถึงจุดสูงสุดในรัชสมัยของพระองค์เอง และพระราชโอรสทั้งสอง ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ส่วนที่ ๔: จุดดบรรพ เร่งรุดไปข้างหน้า

ความตื่นเต้นดูราวจะอบอวลในอากาศเมื่อสยามก้าวเร่งรุดไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง หัวรถจักรไอน้ำพาเราเดินทางจากบางกอกไปยังหัวเมืองต่างๆ ตามทางรถไฟที่เริ่มแผ่ขยายออกไปจากพระนคร ก็กิจการรถไฟแรกมีในสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงพัฒนาจนเสร็จสมบูรณ์โดยเชื่อมโยงระบบและเส้นทางทั้งหมดให้เป็นโครงข่ายเดียวกัน

การสร้างทางรถไฟนี้สะท้อนอิทธิพลของตะวันตกทั้งในเชิงกายภาพและแนวคิดอุดมคติ เห็นได้ชัดเจนจากการนำเข้าวัสดุและวิทยาการจากตะวันตกเพื่อใช้ในการสร้างทางรถไฟ อย่างไรก็ตาม อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญและลึกซึ้งกว่านั้นคือ การสร้างทางรถไฟเป็นประจักษ์พยานของสำนึกเรื่อง “รัฐชาติ” อันเป็นแนวคิดจากตะวันตกซึ่งมีอิทธิพลต่อชนชั้นปกครองของเอเชียในสมัยนั้น ในอันที่จะเชื่อมหัวเมืองใหญ่น้อยเข้ากับเมืองหลวงอันเป็นศูนย์กลางเพื่อเสริมสร้างการปกครองแบบรวมศูนย์ ทั้งในเชิงวัฒนธรรมและการบริหารบ้านเมือง สยามประเทศจึงเริ่มกลายเป็นรัฐที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการพัฒนาขนาดใหญ่ที่ขยายออกจากพระนคร

ท่ามกลางสารพันความทันสมัยและความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายทั้งมวล ชาวสยามก็ยังคงดำเนินชีวิตประจำวันต่อไป คร่ำเคร่งกับเอกสารต่างๆ ในที่ทำงาน แล้วยังไปพักผ่อนหย่อนใจด้วยการชมภาพยนตร์ฝรั่งที่หลังไหลเข้ามาอย่างไม่ขาดสาย

ข่าวหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

Glass Plate Negatives: Stories That Transcend Time Exhibition

Curator: Thanpuying Sirikitiya Jensen

Organized by: The National Archives of Thailand, Thai Beverage Public Company Limited and The Photographic Art Foundation

Exhibition period: 10 July - 20 September 2020

Venue: Main Gallery on 8th floor, Bangkok Art and Culture Centre

In July 2018, an exhibition was organized by the National Archives of Thailand and Thai Beverage PLC at the National Gallery (Bangkok) to celebrate the registration of national glass plate negatives as UNESCO's Memory of the World. Every year thereafter, The National Archives plans to open boxes of glass plate negatives in consecutive order, thereby selecting 1000 photos of which will be further curated for the public. This exhibition is a curation of glass plate photos selected by the National Archives for this year, and a collaboration between The National Archives of Thailand, Thai Beverage PLC, and The Photographic Art Foundation.

This exhibition focuses on changes, and Siam as it gradually moves towards a unique blend of 'East meets West.' The intention is to create a historic journey that takes place in the present within the Bangkok Arts & Cultural Center, a journey which showcases the defining experiences and aspects of life in the late 19th century and early 20th century Siam.

The audience moves in parallel with King Chulalongkorn as he travels throughout Siam with his family, an experience that is both calm and intimate. The King's travels end in disruption, which serves to be reflective of the change in Siam. Change is neither immediate nor abrupt, however, as the audience unhurriedly experiences a range of emotions: a sense of stillness from every day, a sense of curiosity and fun that comes with the presence of new cultures and perspectives in unexpected places, and excitement that arises out movement and change. In the end, we journey with Siam from the reigns of King Rama V to King Rama VII as the country moves forward to become what it is today.

Part A: Travels of King Chulalongkorn

Beginning from the period in King Mongkut's reign, we start to see a shift not only within the lives of Siamese people but also within the lives of Siamese monarchs and their families. Interest in and interaction with Western customs and beliefs contributed towards the personalization of Kingship in Siam. Kings and their families began traveling for relaxation and wellness, and palaces were constructed outside the capital of Bangkok, such as Khao Wang (Phra Nakhon Khiri) in Phetchaburi.

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ฝ่ายสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร โทร 02 - 214 6630 - 8 ต่อ 501 - 503
Media and Public Relations Dept. Tel. 02 - 214 6630 - 8 Ext. 501 - 503

939 ถนนพระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
939 Rama I Rd., Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330
Tel. +662 214 6630-8 Fax. +662 214 6639
Website: www.bacc.or.th or Facebook: www.facebook.com/baccpage

During the reign of King Chulalongkorn, this shift became more evident as the King traveled outside of Bangkok with his family, often traveling 'incognito' to be closer to and to be amongst the people. The mood was light and whimsical, and most importantly: personal and warm.

We are taking a journey rooted in the present, traveling in parallel with King Chulalongkorn as he and his family enjoy the sun and salty air of Si Chung Island, and as they travel to Kamphaeng Phet wherein they explore historic sites and perform theatrical productions amongst one another.

Towards the end of this journey, there is a shift in mood to one of melancholy. King Chulalongkorn suffers the loss of many of his children including H.R.H. Prince Urubhongse Rajasombhoj and H.R.H Princess Srivilailaksana, Princess of Suphan. This is reflective of change and movement and is thus a sign of disruption.

Part B: Calm Interlude in Siam

An atmosphere of calm is evoked as one experiences the ebb and flow of everyday life within the capital of Bangkok: children playing, monks at temples which date back to the early Rattanakosin and late Ayutthaya periods, and the daily activity of people living alongside the Chao Phraya River. This is an act of intermission, a period of stillness before the change, and movement within the country becomes more pronounced.

Part C: East Meets West

Although Westerners, ranging from Christian missionaries to school teachers, had been present in Siam before the reign of King Chulalongkorn, it was during this King's reign that one sees an increase in the integration of Westerners into the daily life and culture. King Chulalongkorn introduced Europeans with a plethora of skills and abilities, such as architects and artists from Italy, bringing them into the country to work in conjunction with Siamese people. This 'east meets west' continued, reaching its zenith during the reigns of King Chulalongkorn and his sons, King Vajiravudh and King Prajadhipok.

We move to and fro, exploring the daily lives of Westerners in Siam, and how they worked and interacted with Siamese people in the early 20th century. There is movement, as Siam becomes a blend of Eastern and Western cultures.

Part D: Moving Forward

The air is suffused with excitement as Siam quickly moves forward. And we weave in and out of Bangkok as the railway system begins to expand outwards.

ข่าวหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

Siam had experienced an expansion of the railway system which began during King Chulalongkorn's reign, culminating in a unified and vast network during the reign of King Vajiravudh.

The construction of the railway reflects Western influence in two ways, both physical and ideological. The most evident influence is the use of Western materials and technology for the railway itself. However, the more subtle influence is that the railway enabled the realization of the Western idea of a "nation-state" pursued by Asian rulers of the period by connecting the periphery to the center. Governance can be centralized and the project of unifying the culture and administration of the country can begin. Siam had thereby become more connected and thus unified, leading to growth in mass tourism and large scale development which expanded beyond the capital.

And yet, amidst all of the modernization and movement, we see the Siamese people go through the everyday motions of life: sorting through documents at work and going to the cinema to enjoy the steady influx of western movies.

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ฝ่ายสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร โทร 02 - 214 6630 - 8 ต่อ 501 - 503
Media and Public Relations Dept. Tel. 02 - 214 6630 - 8 Ext. 501 - 503

939 ถนนพระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
939 Rama I Rd., Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330
Tel. +662 214 6630-8 Fax. +662 214 6639
Website: www.bacc.or.th or Facebook: www.facebook.com/baccpage